

44.2.4.2.

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS
S P R E N D I M A S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. sausio 8 d.
Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Audronės Jarackaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Danguolės Martinavičienės ir Dalios Višinskienės, sekretoriaujant Joanai Tamašauskienei, dalyvaujant ieškovui R. E., jo atstovui advokatui S. D., atsakovo Kauno menininkų namai atstovei advokatei S. Ž., atsakovo Kauno miesto savivaldybės administracijos atstovei A. K., viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo R. E. apeliacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2011 m. lapkričio 9 d. sprendimo, priimto civilinėje byloje [Nr. 2-1454-324/2011](#) pagal nurodyto ieškovo ieškinį atsakovams Kauno menininkų namams, Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl pažeistos teisės pripažinimo ir neturtinės žalos atlyginimo (tretieji asmenys – V. V., Vytauto Didžiojo karo muziejus, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija ir G. K.), ir

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

Ieškovas R. E. kreipėsi į Kauno apygardos teismą su ieškiniu atsakovams Kauno menininkų namams ir Kauno miesto savivaldybei, kuriuo prašė Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio, Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 27 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnio, [CK 6.271 straipsnio](#) pagrindais, pripažinti jo teisę skambinti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus bokšte esančiu kariljonu, priteisti solidariai iš atsakovų 100 001 Lt neturtinės žalos atlyginimo (I b. t., 5-25 l.). Bylos nagrinėjimo kasacinės instancijos teisme metu ieškovo atstovas patikslino, kad teisės skambinti kariljonu pripažinimas reiškia pagrindo koreguoti galiojančios koncertavimo ir kariljonierių parinkimo tvarkos sudarymą ir grandinių nuo instrumento nuėmimą.

Ieškovas nurodė, kad jis yra žinomas Kauno muzikantas, kariljonierius, multiinstrumentalistas ir šiuolaikinės muzikos kūrėjas bei propaguotojas, lietuviškų varpų muzikos pradininko V. K. mokinys, vienas iš Kauno municipalinių kariljonierių pareigybių ir Lietuvos kariljonierių gildijos iniciatorių bei įkūrėjų, atstovaujantis Kauną EUROCARILLON asociacijoje. Ieškovas pažymėjo, kad 1991 m. gegužės 8 d. – 1995 m. rugpjūčio 1 d. ir nuo 1996 m. vasario 5 d. jis dirbo Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriuje varpininku, tačiau 1999 m. birželio 12 d. Kultūros skyriaus vedėjo įsakymu buvo atleistas iš užimamų pareigų dėl darbuotojų skaičiaus sumažinimo, nes 1999 m. sausio 20 d. susirinkime trečiojo varpininko pareigas užėmęs kompozitorius G. K. inicijavo varpininkų etatų Kauno mieste sumažinimą nuo trijų iki dviejų, tačiau Kauno apygardos administracinio teismo 2000 m. lapkričio 20 d. sprendimu ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 28 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A7-321/2001 ieškovo atleidimas iš darbo Kauno miesto savivaldybėje buvo pripažintas neteisėtu ir jis buvo grąžintas į Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriaus varpininko pareigas, bet tik 2001 m. balandžio 12 d. Kauno miesto savivaldybės administratoriaus įsakymu teismo sprendimo dalis dėl ieškovo grąžinimo į darbą buvo įvykdyta, nors ieškovui nebuvo leidžiama dirbti darbo, į kurį jis teismo sprendimu buvo grąžintas, nes jam ir toliau nebuvo leidžiama skambinti kariljonu, o nuo 2001 m. liepos 9 d. Kauno miesto savivaldybės

administracija atleido ieškovą iš darbo tuo pagrindu, kad buvo panaikintas jo užimamas etatas. Ieškovo teigimu, jis daugiau kaip 10 metų neturi galimybės skambinti varpais Kaune, kadangi bet kokie iki šiol jo pateikti prašymai sudaryti jam sąlygas skambinti Kauno kariljonu yra netenkinami, o tokią situaciją sąlygojo jo asmeninis konfliktas su socialiai įtakingu menininku G. K., galimybė skambinti šiuo unikaliu instrumentu Lietuvoje yra ribota, nes kariljonus turi tik Kaunas ir Klaipėda. Pasak ieškovo, jis laike 1999-2010 metų daug kartų nesėkmingai siekė galimybės skambinti kariljonu, tačiau jo prašymai buvo atmetami. Ieškovo nuomone, yra pagrindo manyti, jog nustatytas teisinis reguliavimas dėl Kauno kariljono naudojimo yra suformuotas, siekiant apriboti galimybę skambinti kariljonu tik vienam konkrečiam kariljonieriui - ieškovui, kuris nėra asociacijos „Kariljonieirų gildija“ narys, nes dėl asmeninio konflikto su G. K. iš jos buvo pašalintas, ir neturi šiuo metu naujai nustatytu teisiniu reguliavimu tapusio privalomu aukštojo muzikinio išsilavinimo, kuris negali būti pripažintas menininko kūrybos galimybės ribojančiu teisiniu pagrindu kitų menininkų, turinčių atitinkamą akademinį išsilavinimą, atžvilgiu. Ieškovo teigimu, dėl atsakovų neteisėtų veiksmų jam buvo padaryta didelė neturtinė žala, nes jis patyrė ilgalaikę kūrybinės saviraiškos priverstinę izoliaciją, ieškovo gyvenimas tapo paralyžiuotas dėl jo teisių suvaržymo, kadangi alternatyvių galimybių šios srities kūrėjui Lietuvoje faktiškai nėra, jis tapo pasmerktas profesiniam izoliuotumui ir nedarbui.

Atsakovas Kauno menininkų namai atsiliepiame į ieškinį prašė jį atmesti (II b. t., 42-47 l.). Nurodė, kad ieškovas nepateikė dokumentų, įrodančių jo turimą išsilavinimą, o Kauno kariljonas - unikalus instrumentas, neseniai restauruotas kultūros paveldo objektas ir juo groti gali tik tinkamai pasirengę, turintys aukštąjį muzikinį išsilavinimą asmenys, o ne mėgėjai, be to, ir atsiliepiama apie R. E. 2010 m. rugsėjo 1 d. ir 7 d. koncertus nerekomenduoja leisti tokio lygio koncertų kariljonu; ieškovas neįrodė ir nepagrindė neturtinės žalos padarymo. Atsakovo teigimu, 1988 m. R. E. pradėjęs mokytis groti kariljonu, buvo susitarta, kad jis užbaigs studijas J. G. konservatorijoje ir baigs aukštąjį mokslą, tačiau jis neužbaigė studijų J. G. konservatorijoje ir neįgijo aukštojo muzikinio išsilavinimo, taigi jo kvalifikacija nėra tinkama, o konkursuose kariljonierių pareigoms užimti R. E. nedalyvavo. Pasak atsakovo, EUROCARILLON – organizacija, vienijanti pavienius asmenis, ir neaišku, kas, kada ir koku pagrindu, išrinko R. E. Kauno atstovu, bei kaip priklausymas tai organizacijai gali įtakoti R. E. kvalifikaciją.

Atsakovas Kauno miesto savivaldybės administracija atsiliepiame į ieškovo ieškinį prašė jį atmesti, be to, ieškinio reikalavimams dėl neturtinės žalos atlyginimo priteisimo taikyti 3 metų ieškinio senaties terminą (II b. t., 77-82 l.). Nurodė, kad ieškovas nepateikė įrodymų, jog būtų apskundęs, o teismai būtų pripažinę neteisėtais Kauno miesto savivaldybės mero ar Kauno menininkų namų direktoriaus veiksmus, todėl, nesant neteisėtų veiksmų, nėra visų deliktinės atsakomybės sąlygų, ir negali būti priteistas reikalaujamas žalos atlyginimas. Pasak atsakovo, ieškovas nepagrindė ir neįrodė neturtinės žalos dydžio, jį nurodė spėjimo būdu, todėl ieškinyje nurodyto dydžio neturtinė žala negali būti priteista; ieškovas ieškinį grindžia 1991-2010 metų laikotarpio aplinkybėmis, ieškiniui pagrįsti remiasi Kauno miesto savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus ir Kauno miesto savivaldybės mero 2005 m. raštais, 1999 m., 2001 m. jo atleidimo iš darbo aplinkybėmis; žalos atlyginimo reikalavimui, kildinamam iš laikotarpio iki 1997 m. lapkričio 11 d., t. y. ankstesniam nei trys metai iki ieškinio pareiškimo teismui dienos, [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalies pagrindu taikytinas sutrumpintas 3 metų ieškinio senaties terminas.

Trečiasis asmuo Vytauto Didžiojo karo muziejus atsiliepiame į ieškovo ieškinį prašė priimti sprendimą teismo nuožiūra (II b. t., 84, 85 l.). Nurodė, kad neprieštarauja dėl ieškovo pirmo reikalavimo - pripažinti ieškovo teisę skambinti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus bokšte esančiu kariljonu (toliau – Kauno kariljonas). Trečiasis asmuo pažymėjo, kad su ieškinyje nurodytomis aplinkybėmis jis yra susijęs nuo 2010 m. kovo 9 d., t. y. po to, kai Nacionalinis M. K. Č. dailės muziejus ir Vytauto Didžiojo karo muziejus pasirašė valstybės turto perdavimo aktą dėl patalpų (arkados, jungiančio muziejų ir bokštą, bokšto su vėliavos stiebu, laikrodžio ir kariljono) perdavimo-priėmimo, o kariljoninkų skyrimas ir koncertinė veikla yra savivaldybės ir jos įgaliotos institucijos kompetencijoje.

Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą, 2013 m. birželio 7 d. nutartimi buvo palikęs nepakeistą Kauno apygardos teismo 2011 m. lapkričio 9 d. sprendimą netenkinti ieškovo ieškinio (III b. t., 159-172 l.), tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2014 m. kovo 19 d. nutartimi panaikino Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. birželio 7 d. nutartį ir bylą perdavė šiam teismui nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka (IV b. t., 60 – 70 l.), nurodęs, kad apeliacinės instancijos teismas nenustatė

kasatoriaus teisės į saviraiškos laisvę ribojimo pateisinamumo pagrindų (kokia apimtimi ir kiek toks ribojimas būtinas, ar jis proporcingas), netyrė ir nevertino kasatoriaus įrodinėjamo diskriminacijos, parenkant kariljonierius, fakto ir dėl to neteisingai išsprendė šalių ginčą.

II. Pirmosios instancijos teismo sprendimo esmė

Kauno apygardos teismas 2011 m. lapkričio 9 d. sprendimu netenkino ieškovo R. E. ieškinio (III b. t., 45-54 l.).

Teismas nurodė, kad 2009 m. lapkričio 5 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus (toliau – KVDKM) statinių kompleksas paskelbtas valstybės saugomu kultūros paveldo objektu, pastatas, esantis Kaune, K. D. g. 64/V. P. g. 55, kuriame yra bokštas su vėliavos stiebu, laikrodžiu ir kariljonu, yra Lietuvos valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, 2010 m. kovo 9 d. iš nacionalinio M. K. Č. dailės muziejaus patikėjimo teise perduotas valdyti KVDKM, o 2010 m. birželio 2 d. šio muziejaus direktoriaus įsakymu nr. V-57 buvo patvirtintas varpų bokšto kariljono naudojimo tvarkos aprašas, pagal kurio 4 punktą koncertinė veikla kariljonu Kauno miesto reikmėms apsprendžiama KVDKM ir Kauno miesto savivaldybės sutartimi. Teismas pažymėjo, kad koncertuoti kariljonu gali tik profesionalūs kariljonininkai, paskirti Kauno miesto savivaldybės arba jos įgaliotos įstaigos; 2010 m. birželio 7 d. KVDKM su Kauno miesto savivaldybe pasirašyta bendradarbiavimo sutartimi Nr. 201-9-285/SR-7 savivaldybė įsipareigojo Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka leisti tik profesionaliems ir teisės aktų tvarka parinktiems kariljonieriams naudotis kariljonu; Kauno miesto savivaldybės taryba 2010-07-09 sprendimu Nr. T-330 „Dėl įpareigojimų Kauno menininkų namų direktoriui“ įpareigojo šią viešąją įstaigą nustatyta tvarka atrinkti profesionalius kariljonierius groti minimu instrumentu; biudžetinės įstaigos Kauno menininkų namų (toliau – KMN) direktorius, atsižvelgdamas į KVDKM direktoriaus 2010-06-02 įsakymu Nr. V-57 patvirtintą „Varpų bokšto kariljono naudojimo tvarkos aprašą“, 2010-06-07 Kauno miesto savivaldybės ir muziejaus bendradarbiavimo sutartį Nr. 201-9-285 bei vadovaudamasis nurodytu Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu, 2010-08-09 įsakymu patvirtino „Atrankos groti KVDKM varpų bokšto kariljonu tvarkos aprašą“, pagal kurio 4, 5 punktus groti kariljonu galėjo profesionalūs kariljonininkai – asmenys, turintys muzikinį išsilavinimą ar grojimo kariljonu patirtį, o koncertines programas ir atlikėjus turėjo atrinkti KMN direktorius, atsižvelgdamas į asociacijos „Kariljonierių gildija“ ar į profesionalių muzikos meno atstovų rekomendacijas.

Teismo teigimu, 2010 m. rugpjūčio 30 d. KMN direktoriaus įsakymu [Nr. 1-27](#) (1.6) pastarasis „Atrankos groti KVDKM varpų bokšto kariljonu tvarkos aprašas“ pripažintas netekusiu galios ir patvirtinti „Koncertų KVDKM varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatai“ (toliau – Nuostatai), kuriais buvo įvestas aukštojo muzikinio išsilavinimo bei grojimo kariljonu patirties reikalavimas ir nustatyta, kad kariljonieriams, neatitinkantiems šio reikalavimo, gali būti leista koncertuoti Lietuvos asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu (5-10 punktai).

Teismas pažymėjo, kad atsižvelgiant į tai, jog muzikos kūrinį ir jų atlikėjų vertinimo specifika grindžiama objektyviais ir subjektyviais faktoriais, tuo, kad ieškovo kaip varpų muzikos atlikėjo meistriškumo, meninio lygio nustatymas nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas, teismas vadovaujasi šalių pripažįstama aplinkybe, jog ieškovas neginčytinai sugeba skambinti kariljono varpais – be rašytinių įrodymų apie koncertavimą Kauno kariljonu pagal sutartis, koncertus kitais Europos kariljonais (šią aplinkybę ieškovas įrodo nuorodomis į internetinius tinklalapius), tai patvirtina darbo Kauno miesto savivaldybės kultūros skyriaus varpininko pareigose 1996 m. vasario 5 d. – 2001 m. liepos 9 d. faktas ([CPK 197 str.](#)).

Pasak teismo, ieškinyje nurodomos teisės groti ieškovui nuosavybės teise nepriklausančiu muzikos instrumentu įgyvendinimas betarpiškai susijęs su konkrečiu daiktu (muzikos instrumentu) – valstybei priklausančiu kariljonu, esančiu nekilnojamojo daikto (pastato) dalimi ([CK 4.2 str.](#) 5 d.); aukščiau nurodytais aktais kariljono savininkas aptariamo daikto valdymą ir naudojimą patikėjimo teise perdavė KVDKM; Turto perdavimo-priėmimo akte nenurodyti patikėjimo teisės tikslai, tačiau iš patikėtinio KVDKM veiklos paskirties, aprašo, kuriuo jis patvirtino kariljono naudojimo tvarką, matyti, jog su varpų naudojimu susijusi patikėjimo teisė – koncertinė veikla – yra nukreipta visuomeninei naudai ([CK 4.106 str.](#) 2 d.), 2010 m. birželio 2 d. KVDKM direktoriaus įsakymu Nr. V-57 patvirtinto „Varpų bokšto kariljono naudojimo tvarkos aprašo“ 7.2 punktas įtvirtina kariljonininkų pareigą vykdyti muziejaus ir Kauno miesto savivaldybės arba jos

įgalios įstaigos nurodymus kariljono naudojimo klausimais, pagal KMN nustatytą kariljono naudojimo tvarką groti šiuo instrumentu gali asmenys, turintys aukštąjį muzikinį išsilavinimą ir grojimo kariljonu koncertinę patirtį (Nuostatų 5 p.).

Teismo nuomone, visi muzikos instrumentai, išskyrus žmogaus balsą, yra daiktai, ieškovas pagrįstai teigia apie teisę reikštis kaip muzikos atlikėjui (kurti muzikos kūrinis ir juos atlikti), tačiau ir trumpalaikė tokio pobūdžio saviraiška yra susijusi su svetimu daiktu – ieškoviui nepriklausančiu muzikos instrumentu, taigi, įgyvendindamas nurodytas teises, ieškovas turi laikytis įstatymų, geros moralės, protingumo ir teisingumo principų ([CK 1.137 str.](#) 2 d.). Teismo teigimu, ieškovo nurodomas Konstitucijos 42 straipsnis, įvertinus visas jo sąsajas su kitais ieškinyje minimais teisės aktais, nesuteikia asmeniui absoliučios ir besąlyginės meninės saviraiškos laisvės; įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis laisvėmis, žmogus privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių (Konstitucijos 28 str.), tačiau kūrinį atlikimas muzikos instrumentu, kuriuo siekia groti ieškovas, yra specifinis dėl klausytojų kiekio ir nepriklausomumo nuo jų valios klausytis varpų muzikos, todėl šiuo aspektu viešąjį interesą atstovauja ne ieškovas, siekiantis įtvirtinti saviraiškos laivę, o atsakovai, nustatydami koncertavimo kariljonu tvarką ir kariljoninkų atrankos kriterijus; viešąjį interesą atsakovai gina, įtvirtindami atlikėjui aukštojo muzikinio išsilavinimo ir patirties skambinimo kariljono varpais cenzą, o šiuos reikalavimus nepilnai atitinkančiam asmeniui – galimybę koncertuoti asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu; tokiu atveju KMN sutartį sudaro su minima asociacija.

Teismo vertinimu, ieškovas nenurodė įstatyminio pagrindo, kuriuo remiantis, teismas galėtų nesivadovauti daikto savininko „apspręstu“ ir įstatymų nustatyta tvarka neginčijamu daikto naudojimo teisiniu reglamentavimu; ieškovas, prašydamas pripažinti teisę, nurodo šią teisę apribojantį teisinį reglamentavimą, jį kritikuoja, tačiau sąmoningai nereiškia reikalavimo dėl galiojančių koncertų KVDDKM varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatų nuginkijimo, tačiau bylos nagrinėjimo ribas sudaro ieškinio pagrindas ir dalykas, ir nesant reikalavimo dėl daikto savininko nustatyto daikto naudojimo teisinio reglamentavimo nuginkijimo, šį reikalavimą kritikuojančios ieškovo argumentai neanalizuotini (ieškinio pateikimo metu galiojusios [CPK 135 str.](#) redakcijos 1 d. 4 p., sprendimo priėmimo metu galiojančios [CPK](#) redakcijos 5 str. 3,4 dalys).

Teismo nuomone, ieškovo reikalavimas nukreiptas ne viešojo, bet asmeninio intereso groti konkrečiu instrumentu patenkinimui, o ieškovo, kaip kūrėjo ir atlikėjo, aiškinimai apie jo muzikavimo naudą miestui, atsakovų nuomonė apie nepakankamą ieškovo improvizacijų meninį lygį yra subjektyvios kilmės, todėl, konkrečiu atveju, sprenddamas apie viešojo intereso turinį ir galimybę peržengti ieškinio ribas jo labui, be aukščiau nurodytų argumentų dėl viešojo intereso atstovavimo, 2010 m. birželio 2 d. KVDDKM direktoriaus įsakymu nr. V-57 buvo patvirtintas varpų bokšto kariljono naudojimo tvarkos aprašas vadovaujamosi papildomu objektyviu kriterijumi – Kauno miesto visuomenės pareigos klausytis viešai atliekamos muzikos nebuvimu, tai pagrindžia, jog nėra [CPK 265 straipsnio](#) 2 dalyje numatyto pagrindo peržengti ieškinio ribas, sprendimu pasisakant dėl faktiškai ieškovo ginčijamo, tačiau neprašomo pripažinti negaliojančiu ar keistinu akto teisėtumo.

Teismas pažymėjo, kad, priešingai, nei teigia ieškovas, Nuostatai nepaneigia jo teisės groti kariljonu ir neeliminuoja iš specifinės rinkos kaip potencialios sandorio šalies, nors jis neturi aukštojo muzikinio išsilavinimo, Nuostatų 10 punktas suteikia teisę koncertuoti asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu, sutartį su KMN sudarant minimai asociacijai, o neteisėtas asociacijos atsisakymas pateikti prašymą dėl ieškovo pageidavimo koncertuoti kariljonu ar neveikimas, į prašymą nereaguojant, gali būti apskūstas asociacijos veiklą nustatančių įstatymų numatyta tvarka; konkretus ieškinio reikalavimas dėl teisinio reglamentavimo pakeitimo bei fizinių kliūčių pašalinimo nėra pareikštas, todėl sprendimas ieškovo nurodomu būdu negalėtų būti įvykdomas ir ieškinio patenkinimo atveju.

Teismo teigimu, 2010 m. rugpjūčio 30 d. Kauno menininkų namų direktoriaus įsakymu Nr. 1-27 patvirtinti „Koncertų kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatai“ nėra viešojo administravimo subjektu galinčios būti įstaigos priimtas teisės aktas, vykdamas administravimo funkcijas; ieškovo siekiama pripažinti teisę yra neatsiejama nuo naudojimosi konkrečiu civilinės teisės objektu – daiktu; ieškovas nėra pavaldus institucijoms, kurioms valstybės turto tvarkytojas patikėjimo teise pavedė šią tvarką nustatyti ([CK 1.1 str.](#) 2 d.); atsakovai, parinkdami aptartąjį daikto naudojimo teisinį reglamentavimą, nepažeidė teisės

aktais apibrėžtų savo veiklos galimybių; Kauno menininkų namai yra viešasis juridinis asmuo - biudžetinė savivaldybės išlaikoma kultūros įstaiga, kurio veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, civiliniu kodeksu, darbo kodeksu, biudžetinių įstaigų įstatymu, kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, kultūros ministro įsakymais, kitais teisės aktais ir Kauno miesto savivaldybės tarybos 2005 m. liepos 14 d. sprendimu Nr. T-375 patvirtintais nuostatais, pagal kurių 8.1. punktą KMN dalyvauja, įgyvendinant Kauno miesto ir Lietuvos Respublikos kultūrinės ir švietėjiškas programas, o pagal 9.4 punktą, KMN teisę sudaryti sutartis; 2010 m. rugpjūčio 30 d. KMN direktoriaus įsakymu Nr. 1-27 patvirtintais „Koncertų KVDKM varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatais“ yra reglamentuoti sutarčių su kariljonieriais, pageidaujančiais skambinti Kauno kariljono varpais, sudarymo pagrindai, dėl kurių galios panaikinimo ieškinyje nepareikštas.

Teismas konstatavo, kad ieškovas R. E. neįrodė neturtinės žalos priteisimo pagrindų ([CPK 178 str.](#)); ieškovas nepateikė duomenų, kad privatinės teisės reguliavimo dalyku esanti ieškinyje nurodomu laikotarpiu galiojusi Kauno kariljono naudojimo tvarka būtų pripažinta neteisėta ar panaikinta pagal įstatymus, taip pat neginčijo šiuo metu galiojančios naudojimosi instrumentu tvarkos; naudojimosi daiktu tvarkos pakeitimas, reglamentuotas [CK 4.37](#) straipsnyje, imperatyvioms įstatymų nuostatomis neprieštarauja (konkrečių imperatyvių įstatymų normų ieškovas ir nenurodė), todėl negali būti laikomas neteisėtu daikto savininko patikėtinių veiksmu; ieškovas neskundė Kauno miesto savivaldybės kaip viešojo administravimo subjekto veiksmų ar neveikimo Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka, nenurodė ir neprašė pripažinti neteisėtais konkrečių savivaldybės veiksmų (neveikimo), kuriais būtų pažeisti ginčo daikto naudojimo tvarką reglamentuojantys įstatymai nagrinėjamoje byloje, todėl darytina išvada apie neįrodytus neteisėtus atsakovo veiksmus bei kaltę; byloje nėra pakankamų duomenų ir apie žalos patyrimo faktą; nėra pagrindo netikėti liudytojos L. E. parodymais, tačiau liudytojos nurodomos priežastys yra apspręstos subjektyvaus vertinimo, ieškovas neteikė mediciniais duomenimis motyvuotų rašytinių įrodymų pagrįsti teiginiams apie depresiją (ligą) ir jos kilmę, įrodymų apie lankymąsi pas psichologus bei jų išvadų, todėl, vadovaujantis protingumo principu, ieškovui padaryta žala nepripažintina jo neadekvati reakcija kariljono teisinį reguliavimą nustačiusių asmenų ir institucijų atžvilgiu ([CK 1.5 str.](#) 4 d.), ir atmetini ieškovo argumentai apie profesinio gyvenimo paralyžių ir konstitucinės teisės laisvai pasirinkti darbą pažeidimą, nes jis pripažino, kad pragyveno iš kitos muzikinės veiklos, neteikė įrodymų apie galimybės skambinti Klaipėdoje esančiu kariljonu nebuvimą, o teisė pasirinkti darbą (nagrinėjamu atveju – konkrečią darbo vietą) objektyviai negali priklausyti tik nuo dirbti pageidaujančio asmens.

Pasak teismo, reikalavimams, atsirandantiems iš asmeninių neturtinių teisių pažeidimo, ieškininės senaties terminas pagal [CK 1.134](#) straipsnio 1 punktą netaikomas, tačiau neturtinė žala atlyginama tik įstatymų nustatytais atvejais ([CK 6.250 str.](#) 2 d.), o nurodomu laikotarpiu šalis siejo darbo santykiai (įsiteisėjusiais administracinių teismų sprendimais nustatyta, kad savivaldybės ir ieškovo darbo santykių pagrindas buvo Darbo sutarties įstatymas; [CPK 182 str.](#) 2 p.); Darbo santykius reglamentavęs Darbo sutarties įstatymas neturtinės žalos atlyginimo atvejų nenumatė, o 2003-01-01 įsigaliojusio Darbo kodekso 250 straipsnis neturi atgalinio veikimo galios ([DK 12 str.](#)); be to, neįrodytas savivaldybės darbuotojų veiksmų neteisėtumas varpininko etato panaikinimo ar kitais konkrečiais teisės skambinti kariljono varpais suvaržymo klausimais, todėl nėra pagrindo priteisti neturtinę žalą tiesiogiai vadovaujantis Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalies nuostatomis, [CK 6.263 straipsnio](#) 3 dalimi ar [CK 6.271 straipsniu](#). Teismas sprendė, kad ieškovas R. E. įstatymų nustatyta tvarka neginčijo valdžios institucijų aktų, nustačiusių ginčo instrumento naudojimo tvarką, neįrodė, kad savivaldybės darbuotojai kariljono naudojimo klausimu neveikė taip, kaip privalėjo veikti pagal šio daikto naudojimo nuostatus. Teismas sprendė, kad prašoma pripažinti ieškovo teisė konkrečiu daikto savininko aktu nepaneigta, o reikalavimas priteisti neturtinę žalą neįrodytas.

III. Apeliacinio skundo ir atsiliepimų į jį argumentai

Apeliaciniu skundu ieškovas R. E. prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2011 m. spalio 9 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, t. y. ieškovo ieškinį patenkinti, bei priteisti bylinėjimosi išlaidas (III b. t., 57 – 71 l.). Apeliacinis skundas grindžiamas tuo, kad teismas, priimdamas skundžiamą teismo sprendimą, pažeidė procesinės ir materialinės teisės normas.

Procesinės teisės pažeidimai:

1. Teismas, gavęs atsakovų ir trečiųjų asmenų atsiliepimus į ieškinį, paskyrė ne parengiamąjį posėdį, o teismo posėdį, atsiliepimai į ieškinį ieškoviui buvo atsiųsti kartu su teismo šaukimu į teismo posėdį, taigi buvo praleista procesinė pasirengimo nagrinėti bylą stadija, ir teismas užkirto šaliai galimybę atlikti tuos procesinius veiksmus, kurie turėjo ir galėjo būti atlikti parengiamojoje stadijoje, skiriant parengiamąjį teismo posėdį. Tiek ieškinyje, tiek atskirame prašyme ieškovas siūlė atsakovams ginčą išspręsti taikiai, o atsakovai 2011 m. rugsėjo 20 d. teismo posėdyje išreiškė pageidavimą gauti ieškovo raštišką pasiūlymą dėl galimo taikaus ginčo sureguliuavimo, ir šis klausimas turėjo būti sprendžiamas parengiamajame teismo posėdyje. Be to, praleidžiant pasirengimo nagrinėti bylą stadiją buvo sukurtos prielaidos ir vėliau realiai suvaržytos ieškovo teisės ir galybės teikti jo turimus įrodymus byloje bei spręsti kitus įrodymų rinkimo ir ištyrimo klausimus;
2. Teismas nepagrįstai atmetė ieškovo 2011 m. rugsėjo 13 d. prašymą dėl papildomų įrodymų prijungimo. Kadangi atsiliepimai į ieškinį ir su jais pateikti įrodymai ieškoviui buvo atsiųsti kartu su teismo šaukimu į teismo posėdį, pripažintina, kad pažeidus parengiamąją civilinio proceso stadiją, ieškovas objektyviai negalėjo anksčiau pateikti atitinkamų įrodymų; didelė dalis rašytinių įrodymų buvo surinkti ir gauti vėliau, atsižvelgiant į poreikį atsikirsti atsiliepimuose išdėstytiems motyvams, todėl net ir bylą nagrinėjant teismo posėdyje, prašymas dėl naujų papildomų įrodymų priėmimo turėjo būti patenkintas, juolab kad teismas, atmetęs prašymą dėl įrodymų prijungimo vis gi atidėjo 2011 m. rugsėjo 20 d. teismo posėdį ir pasiūlė ieškoviui raštu pateikti taikos sutarties sąlygas atsakovams. Taigi teismo veiksmai yra nepagrįsti ir neteisėti, jie užkirto kelią ieškoviui atsikirsti į atsakovų ir trečiųjų asmenų atsiliepimuose pateiktus motyvus ir argumentus, juos pagrindžiant įrodymais. Teismo nutartis atsisakyti priimti įrodymus buvo nemotyvuota, nes įstatymai nenumato specialių įrodinėjimo priemonių šios bylos aplinkybėms įrodyti;
3. Teismas be pagrindo atsisakė tenkinti ieškovo prašymą dėl psichologinės ekspertizės. Bylose dėl neturtinės žalos atlyginimo ši ekspertizė yra iš esmės pagrindinė ir svarbiausia patirtos neturtinės žalos dydžio nustatymo priemonė, taigi nepagrįstai buvo suvaržyta ieškovo teisė įrodinėti bylai reikšmingas faktines aplinkybes įstatyme nustatytais įrodinėjimo priemonėmis, tarp jų ir ekspertizės išvada;
4. Ieškovas byloje prašė šaukti 2011 m. liepos 22 d. rašytiniame prašyme išvardintus asmenis ir juos apklausti teismo posėdyje liudytojais. Teismas dėl ieškovo prašymo iškviesti į teismo posėdį liudytojus atskirai nepasisakė ir atskirai nemotyvavo, o savo nutartyje tik nurodė, kad atmetami visi ieškovo prašymai. Iš atsakovo pateiktų rašytinių įrodymų (atskirų menininkų nuomonių) nėra aišku, kokie santykiai juos siejo tiek su ieškovu, tiek G. K., iš kokių šaltinių asmenys sužinojo apie tvirtinamus faktus ir aplinkybes, kokia jų patirtis ir kompetencija tais klausimais, kuriais jie pateikė savo nuomonę ar išvadas.
Materialinės teisės pažeidimai:
1. Teismas atmetė ieškovo reikalavimą pripažinti jam teisę skambinti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus bokšte esančiu kariljonu, remdamasis daiktinės teisės institutu, neanalizuodamas žmogaus teisių pažeidimo aspekto. Byloje sprendžiamas ne daiktinės teisės, bet žmogaus teisių pažeidimo ir jų gynimo klausimas. Teismas neįvertino to, kad fizinis asmuo faktiškai nepajėgus įsigyti ir išlaikyti tokį instrumentą, kaip kariljonas, todėl profesionalaus kariljonieriaus saviraiškos laisvė negali būti įgyvendinta, skambinant kitais lygiaverčiais instrumentais, nes tokių lygiaverčių instrumentų nėra, taigi ieškovo saviraiškos laisvė negali būti įgyvendinta kitais protingais būdais, o tik pripažįstant šio asmens teisę skambinti šiuo instrumentu;
2. Teismas neteisingai nurodė, kad šioje byloje nėra viešojo intereso. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas žmogaus teisių pažeidimo klausimas, ir teismas neįvertino Valstybei kylančios pasyvios pareigos nepažeisti žmogaus teisių ir jos aktyvios pareigos užtikrinti prigimtines žmogaus teises, tarp jų ir žmogaus teisę į saviraiškos laisvę. Todėl svarbu pripažinti, kad kariljoninės kultūros propagavimas taip pat yra viešasis interesas;
3. Teismas iškėlė dviejų vertybių konkurencijos problemą: nuosavybės teisės ir žmogaus saviraiškos laisvės, prioritetą teikdamas valstybės, kaip savininko, nuosavybės teisės įgyvendinimo laisvei prieš asmens teisę į saviraiškos laisvę, tačiau tokia teismo pozicija laikytina neteisinga ir neprotinga.

- Ieškovo prašoma pripažinti teisę skambinti ginčo instrumentu nepažeidžia valstybės, kaip daikto savininko teisių; priešingai, profesionalaus, tarptautiniu lygiu pripažinto karilijonieriaus siekimas skambinti Kauno karilijonu įgyvendina valstybės, kaip savininko, valią ir siekiamą tikslą;
4. Pažeistų teisių gynimas turi būti realus, tačiau pagal teismo teisių gynimo versiją, toks realus teisių gynimas, apskritai neįmanomas, nes, atmetus kiekvieną konkrečią paraišką einamajam koncertui, tokio atmetimo užginčijimas realiai nebegali sukurti teisių pasekmių po to, kai planuoto koncerto laikas yra jau praėjęs, o teisinio reguliavimo ginčijimas neužkerta kelio atsakovams vėl nustatyti kitokį teisinį reguliavimą, kuris taptų formalia nauja kliūtimi ieškovui realizuoti savo koncertinę veiklą Kaune;
 5. Teismas neatsižvelgė į ieškovo įrodinėtą aplinkybę, t. y. į tai, kad Kaune yra 3 karilijonieriai (tarp jų ir ieškovas), o asociacijos „Karilijonierių gildija“ nariai yra asmenys, su kuriais ieškovas konfliktuoja, naujų narių ši asociacija nepriima, ir pagrindo apskusti šios asociacijos veiksmus ar neveikimą nėra, nes pagal Nuostatus teisė „apeiti“ aktualų aukštojo muzikinio išsilavinimo cenzą suteikta tik remiantis asociacijos prašymu. Taigi formaliai priversti šią asociaciją pateikti aktualų prašymą ar jos atsisakymą teikti tokį prašymą užginčyti nėra teisinio pagrindo, nes tai yra asociacijos teisė, bet ne pareiga. Be to, apygardos teismas nurodė, kad Nuostatai nėra administracinis aktas, todėl ieškovas nemato galimybės apskusti šį aktą;
 6. Teismas neatsižvelgė į tai, kad nustatyta karilijonierių atrankos tvarka nepaneigia kitų asmenų teisės skambinti karilijonu, nepažeidžiant daikto savininko nustatytos naudojimo tvarkos, kuri yra karilijono naudojimas koncertinei veiklai, visuomenės naudai, o tam būtinas karilijonierių profesionalumas, kurio nustatymas yra vienas iš svarbiausių šios bylos nagrinėjimo dalykų, kadangi, pripažinus ieškovo profesionalumą ir kompetenciją skambinti karilijonu, galima spręsti jo, kaip menininko, žmogaus teisių pažeidimo klausimą esamo administracinio reguliavimo kontekste dėl teisės suvaržymo skambinti konkrečiu instrumentu savo gyvenamojoje vietoje, t. y. Kauno VD Karo muziejaus bokšto karilijonu;
 7. Teismas neteisingai sprendė, kad ieškovas, reikalaujamas priteisti neturtinės žalos kompensaciją, neįrodė civilinės atsakomybės pagrindų. Apygardos teismas nepagrįstai suvaržė ieškovui civilinės atsakomybės sąlygų įrodinėjimą, netenkindamas jo prašymų prijungti aktualius įrodymus, iškvieisti ir apklausti liudytojus, taip pat atsisakydamas tenkinti ieškovo prašymą skirti teismo psichologinę ekspertizę. Kauno miesto savivaldybės institucijos neteisėti veiksmai, dėl kurių ieškovas negalėjo skambinti Kauno karilijonu, įrodyti tiek Kauno apygardos administracinio teismo 2000 m. lapkričio 20 d. sprendimu, tiek ir visais vėlesniais atsakovų veiksmais, kuriais tokia teisė buvo nepagrįstai nuolatos paneigiama.

Atsiliepime į ieškovo apeliacinį skundą atsakovas Kauno menininkų namai prašo jį atmesti (III b. t., 143-145 l.). Nurodo, kad ieškovo apeliacinis skundas iškreipia faktines aplinkybes, ieškovas pats sau suteikė žinomo Kauno muzikanto, multiinstrumentalisto, muzikos kūrėjo bei propaguotojo, aukšto profesionalumo lygio karilijonieriaus-kompozitoriaus statusą. Atsakovo teigimu, apeliaciniame skunde ieškovas nenurodo, kokių įrodymų jis negalėjo pateikti, kokiomis įrodinėjimo priemonėmis jis negalėjo pasinaudoti teismui nutarus nagrinėti bylą teismo posėdyje iš esmės; be to, ieškinys buvo paduotas prieš metus, šaukimus į teismo posėdį kartu su atsiliepimais ieškovas gavo prieš mėnesį iki posėdžio, taigi turėjo pakankamai laiko pasirengti bylos nagrinėjimui. Atsakovo nuomone, teismas atsisakė priimti ieškovo teikiamus įrodymus ne dėl to, kad jie buvo pavėluotai pateikti, bet dėl to, kad ieškovo kaip varpų muzikos atlikėjo meisteriškumo bei meninio lygio nustatymas nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas, ieškovas nepagrindė ir neįrodė jo patirtos žalos dydžio, jį nurodė spėjimo būdu. Nurodo, kad palaiko atsiliepimo į ieškinį motyvus dėl saviraiškos laisvės bei Konstitucijos 42, 48 straipsnių pažeidimo.

Atsiliepime į ieškovo apeliacinį skundą atsakovas Kauno miesto savivaldybė prašo jį atmesti (III b. t., 148-152 l.). Nurodo, kad apygardos teismas pagrįstai atsisakė prijungti prie bylos ieškovo teikiamus įrodymus, kadangi jais siekiamos įrodyti aplinkybės nėra susijusios su pareikšto ieškinio reikalavimais, prašomi prijungti papildomi įrodymai tik patvirtina, kad ieškovas sugeba skambinti karilijono varpais, tačiau šiais įrodymais nesiekama įrodyti, jog ieškovas turi aukštąjį muzikinį išsilavinimą ir pagrįstą teisę skambinti ginčo instrumentu. Pažymi, kad apygardos teismas, paskirdamas ne parengiamąjį, o teismo posėdį, neužkirto

šalims galimybės atlikti tuos procesinius veiksmus, kurie galėjo būti atlikti parengiamojoje stadijoje, t. y. teikti įrodymus ir siekti susitarti taikiai, taikos sutartis byloje nebuvo sudaryta ne dėl procesinių pažeidimų, o dėl ieškovo pasiūlytų sąlygų nesuderinamumo. Atsakovas nurodo, kad parengiamojo teismo posėdžio nepaskyrimas yra formalus procesinis pažeidimas, nes visi procesiniai pasirengimo bylai nagrinėti veiksmai buvo atlikti, nors ir nebuvo paskirtas parengiamasis teismo posėdis. Pasak atsakovo, apygardos teismas pagrįstai, nesant ieškovo reikalavimo dėl daikto savininko nustatyto daikto naudojimosi teisinio reglamentavimo nuginčijimo, neišanalizavo ši reikalavimą kritikuojančių ieškovo argumentų ir neperžengė ieškinio ribų, remdamasis objektyviu kriterijumi – nebuvimu Kauno miesto visuomenės pareigos klausytis viešai atliekamos muzikos. Atsakovo manymu, apygardos teismas pagrįstai atmetė ieškovo argumentus dėl profesinio gyvenimo „paralyžiaus“ ir konstitucinės teisės laisvai pasirinkti darbą pažeidimo, nes ieškovas pripažino, kad pragyveno iš kitos muzikinės veiklos, apeliaciniame skunde nepateikti įrodymai apie nebuvimą galimybės skambinti Klaipėdoje esančiu kariljonu.

Atsiliepime į ieškovo apeliacinį skundą trečiasis asmuo Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija prašo jį atmesti (III b. t., 137, 138 l.). Nurodo, kad apygardos teismas teisingai nurodė, jog apeliantas nepateikė įrodymų, kad privatinės teisės reguliavimo dalyku esanti ieškinyje nurodomu laikotarpiu galiojusi Kauno kariljono naudojimo tvarka būtų pripažinta neteisėta ar panaikinta pagal įstatymus, taip pat neginčijo šiuo metu galiojančios naudojimosi instrumentu tvarkos. Trečiojo asmens teigimu, apeliantas neskundė ir Kauno miesto savivaldybės kaip viešojo administravimo subjekto veiksmų ar neveikimo Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka, taigi apeliantas neįrodė atsakovų neteisėtų veiksmų bei kaltės, kaip civilinės atsakomybės sąlygų.

Atsiliepime į ieškovo apeliacinį skundą trečiasis asmuo KVDKM prašo jį atmesti (III b. t., 146, 147 l.). Nurodo, kad apelianto reikalavimo dėl teisių pripažinimo tenkinimas reikštų jo galimybę naudotis svetimu daiktu – kariljonu be turto valdytojo ir savininko sutikimo, apelianto galimybę nepaisyti ir nesilaikyti teisės aktų, reglamentuojančių daiktines teises ir naudojimosi kariljonu tvarką; apelianto reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo netenkintinas, nes neįrodytos visos atsakovo civilinės atsakomybės sąlygos.

Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą, 2013 m. birželio 7 d. nutartimi buvo palikęs nepakeistą Kauno apygardos teismo 2011 m. lapkričio 9 d. sprendimą netenkinti ieškovo ieškinio (III b. t., 159-172 l.), tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2014 m. kovo 19 d. nutartimi panaikino Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. birželio 7 d. nutartį ir bylą perdavė šiam teismui nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka (IV b. t., 60 – 70 l.), nurodęs, kad apeliacinės instancijos teismas nenustatė kasatoriaus teisės į saviraiškos laisvę ribojimo pagrindų (kokia apimtimi ir kiek toks ribojimas būtinas, ar jis proporcingas), netyrė ir nevertino kasatoriaus įrodinėjamo diskriminacijos, parenkant kariljonierius, fakto ir dėl to neteisingai išsprendė šalių ginčą.

Lietuvos apeliaciniame teisme nagrinėjant bylą iš naujo pagal nurodytą apeliacinį skundą žodinio proceso tvarka, apeliantas R. E. ir jo atstovas advokatas S. D. palaikė apeliacinio skundo reikalavimus ir jo motyvus, o atsakovų Kauno menininkų namų ir Kauno miesto savivaldybės atstovės prašė atmesti ieškovo apeliacinį skundą; be to, 2014 m. rugsėjo 2 d., lapkričio 11 d. teismo protokoliniėmis nutartimis buvo pridėti prie bylos įrodymai: atsakovo Kauno menininkų namų 2005 m. liepos 14 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-375 bei 2013 m. vasario 7 d. sprendimu Nr. T-60 patvirtinti nuostatai, 2010 m. rugpjūčio 12 d. siūlymas pakeisti „Atrankos groti Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu tvarkos aprašą“, asociacijos „Kariljonierių gildija“ 2010 m. rugpjūčio 12 d. pareiškimas „dėl R. E.“, rašytiniai atsiliepimai apie R. E. veiklą (IV b. t., 89-107 l.), R. E. susirašinėjimo su kitais asmenimis (tarp jų – su trečiuoju asmeniu G. K., liudytoju J. V. ir atsakovu Kauno menininkų namais) elektroninių laiškų kopijos (IV b. t., 124-128, 179, 192-200, 217, 219 l.), 1994 m. birželio 24 d. Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos įsakymas Nr. 95-V0 (IV b. t., 155 l.), Lietuvos Kariljonierių gildijos statutas (IV b. t., 156-158 l.), Asociacijos „Kariljonierių gildija“ 2010 m. rugpjūčio 11 d. raštas „Dėl naudojimosi Kauno kariljono treniruokliu“ (IV b. t., 184 l.), 1995 m. rugsėjo 25 d. Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriaus ir R. E. sutarties dėl Materialinės atsakomybės ir kūrybinių įsipareigojamų kopija (IV b. t., 221, 222 l.), 1994 m. gegužės 9 d. Kauno valstybinio M. K. Č. dailės muziejaus ir Kauno varpų fondo sutarties dėl M. K. Č. dailės muziejaus varpų bokšto kapitalinio remonto kopija (IV b. t., 223 l.), „Kauno varpų fondo“ rašto „Dėl Kauno

varpų bokšto remonto“ kopija (IV b. t., 224 l.), atsakovo Kauno menininkų namų 2001 m. birželio 28 d. rašto „Dėl R. E. 2001-06-18 prašymo“ su priedais kopija (IV b. t., 225-228 l.).

IV. Apeliacinio teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados

Apeliacinis skundas iš dalies tenkintinas.

Apelacinės instancijos teismas nagrinėja bylą, neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, kurias sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindai bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas, t. y. apeliacinės instancijos teismas patikrina, ar skundžiamas pirmosios instancijos teismo sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas ([CPK 320 str.](#) 1 d., 263 str. 1 d.).

Dėl ieškovo reikalavimo pripažinti jo teisę skambinti Kauno kariljonu

[CK 1.138 straipsnio](#) 1 punktą nustato, kad civilines teises įstatymų nustatyta tvarka gina teismas, neviršydamas savo kompetencijos, pripažindamas tas teises.

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiekvienas turi teisę laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus; tai teisė laisvai laikytis savo nuomonės, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas, valdžios pareigūnų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų. Pagal Konvencijos 14 straipsnį, naudojimas šios Konvencijos pripažintomis teisėmis ir laisvėmis turi būti garantuojamas be jokios diskriminacijos dėl lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ir kitokių įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitokio statuso.

Pagal Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 27 straipsnio 1 dalį, kiekvienas turi teisę laisvai dalyvauti bendruomenės kultūriniame gyvenime, gėrėtis menu, dalytis mokslo pažangos laimėjimais ir jų teikiama nauda. Šios deklaracijos 7 straipsnyje nustatyta, kad visi žmonės yra lygūs įstatymui ir nediskriminuojami turi teisę į lygią įstatymo apsaugą; visi turi teisę į lygią apsaugą nuo visokios diskriminacijos, pažeidžiančios šią Deklaraciją, ir nuo visokio tokios diskriminacijos kurstymo.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalį, laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnio 1 dalis nustato, kad kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstymas yra laisvi.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėjamoje byloje pažymėjo, kad žmogaus teisė į saviraiškos laisvę gali turėti bet kurių iš konstitucinės kultūros laisvės elementų, t. y. kūrybos proceso, kūrybos sklaidos ir kartu užtikrinti kultūros prieinamumą visuomenei; kai prašoma apginti nuo galimo teisės į saviraiškos laisvę pažeidimo, teigiant, kad ši teisė buvo nepagrįstai apribota ar draudžiama, svarbu atskleisti konkretaus asmens siekiamos saviraiškos turinį ir tai, ar ši teisė iš tiesų varžoma – tam, jog būtų galima išsiaiškinti galimą ar egzistuojantį teisės pažeidimą (skundžiamą suvaržymą įvertinus pagal demokratinėje visuomenėje leistinus teisių ribojimo pateisinamumo kriterijus); Konstitucija kiekvienam žmogui garantuoja kūrybos proceso laisvę nepriklausomai nuo to žmogaus tikrų ar tariamų talentų, gabumų jo asmeninių ar kitų savybių, teisinio statuso (*inter alia* priklausymo ar nepriklausymo kokiam nors kūrėjų asociacijai), taip pat nepriklausomai nuo to žmogaus kūrybos galimų rezultatų, t. y. ar tie rezultatai bus vertinami kaip kultūros vertybės, turinčios išliekamąją vertę, ar ne; draudžiama diskriminuoti, drausti ar kitaip riboti kūrybos veiklą tik dėl to, kad veiklos rezultatai galbūt nenaudingi visuomenei, nors ir nėra jai žalingi; kūrybinės veiklos laisvė realizuojama laikantis įstatymų, paremta asmenine kūrėjo atsakomybe; kūrybos sklaidos laisvė yra siauresnė (palyginti su kūrybos proceso laisve), nes ja negalima piktnaudžiauti, kad ja prisidengiant nebūtų pažeidžiamos kitos konstitucinės vertybės; konstitucinius teisių ribojimo pagrindus apima asmens piktnaudžiavimas jam suteikta teise, naudojimas savo teise darant žalą visuomenės moralei, viešajai tvarkai ar kitoms visuomenės vertybėms, taip pat ribojimas galimas tam tikriems asmenims dėl jų teisinio statuso ir pan. (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-96/2014*).

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad 2010 m. kovo 9 d. Nacionalinis M. K. Č. dailės muziejus perdavė trečiajam asmeniui KVDKM valstybės turtą, tarp jo – muziejaus patalpas, esančias Kaune, Donelaičio g. 64/V. P. g. 55,– bokštą su vėliavos stiebu, laikrodžiu ir kariljonu (bendras plotas – 22,82 kv. m., nekilnojamojo turto kadastro duomenų byloje Nr. 19/9471 plane pažymėtos F-1; II b. t., 88 l.) 2010 m.

birželio 2 d. KVDKM direktoriaus įsakymu Nr. V-57 „Dėl Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljono naudojimo tvarkos aprašo tvirtinimo“ patvirtintas Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus Varpų bokšto kariljono naudojimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas Nr. 1). Pagal šio aprašo 4 punktą, koncertinė veikla kariljonu Kauno miesto reikmėms apsprendžiama KVDKM ir Kauno miesto savivaldybės sutartimi, o koncertuoti kariljonu miesto reikmėms gali tik profesionalūs kariljonieriai, paskirti Kauno miesto savivaldybės ar jos įgaliotos institucijos (I b. t., 107-109 l.). Pagal 2010 m. birželio 7 d. Bendradarbiavimo sutartį Nr. 201-9-285 Kauno miesto savivaldybė ir KVDKM susitarė dėl KVDKM varpų bokšto kariljono, esančio Kaune, Donelaičio g. 64/V. P. g. 55, naudojimo Kauno miesto gyventojų interesams tenkinti (toliau – Bendradarbiavimo sutartis), nurodydami sutarties 2 punkte, kad KVDKM įsipareigoja pagal savo patvirtintą Aprašą Nr. 1 leisti savivaldybei naudoti kariljoną Kauno miesto gyventojų kultūriniais interesams tenkinti, bendrai vykdyti įvairias kultūrinės programas, o 3 punktu savivaldybė įsipareigojo Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka leisti tik profesionaliems ir teisės aktų tvarka parinktiems kariljonieriams naudotis kariljonu (I b. t., 114, 115 l.). 2010 m. liepos 9 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu „Dėl įpareigojimo Kauno menininkų namų direktoriui“ Nr. T-330, pasirašytu Kauno miesto savivaldybės mero, nuspręsta įpareigoti KMN direktorių teisės aktų nustatyta tvarka atrinkti profesionalius kariljonierius groti kariljonu Kauno miesto gyventojams (I b. t., 123 l.). 2010 m. liepos 15 d. KMN direktoriaus įsakymu „Dėl profesionalių kariljonierių koncertų Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu atrankos komisijos sudarymo ir komisijos reglamento patvirtinimo“ sudaryta profesionalių kariljonininkų koncertų KVDKM varpų bokšto kariljonų atrankos komisija (toliau – Atrankos komisija), patvirtintas šios komisijos darbo reglamentas, pavesta sudarytai komisijai išnagrinėti ir įvertinti pateiktus kariljonininkų prašymus bei pateikti išvadas ir rekomendacijas KMN dėl profesionalių kariljonininkų koncertų rengimo KVDKM varpų bokšto kariljonu (I b. t., 127, 128 l.). Profesionalių kariljonininkų koncertų KVDKM varpų bokšto kariljonu atrankos komisijos darbo reglamento (toliau – Reglamentas) 3 punkte nurodyta, kad Atrankos komisija vadovaujasi Aprašu Nr. 1, šiuo reglamentu ir kitais teisės aktais (I b. t., 129, 130 l.).

2010 m. rugpjūčio 9 d. atsakovo KMN direktoriaus įsakymu patvirtinto Atrankos groti Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu tvarkos aprašo (Aprašas Nr. 2) 5 punkte numatyta, kad groti kariljonu gali profesionalūs kariljonininkai – asmenys, turintys muzikinį išsilavinimą ar turintys grojimo kariljonu koncertinę patirtį, o šio aprašo 6 punkte numatyta, kad kariljonininkas, pateikdamas prašymą Kauno menininkų namų direktoriui dėl koncerto atlikimo, turi pateikti muzikinį išsilavinimą patvirtinantį dokumentą ar grojimo kariljonu koncertinę patirtį patvirtinančius dokumentus ir asociacijos „Kariljonierių gildija“ ar profesionalių muzikos meno atstovų rekomendacijas (I b. t., 134, 135 l.).

Byloje nustatyta, kad ieškovas R. E. 2010 m. liepos 27 d. pateikė paraišką Kauno menininkų namams, kurioje prašoma paskirti laiką repeticiniais koncertams darbo dienomis, siūloma surengti koncertą 2010 m. rugsėjo 1 d., kurio metu skambėtų jo kompozicija „Minervos sodas“ (I b. t., 133 l.), o 2010 m. rugpjūčio 16 d. tarp atsakovo KMN ir ieškovo R. E. buvo sudaryta sutartis, kurios dalykas – „saugojant“ Lietuvos kultūros paveldą, propaguoti kariljono muzikos meną, rengiant koncertus KVDKM varpų bokšto kariljonu; šios sutarties 2.1.1 punkte ieškovas R. E. įsipareigojo 2010 m. rugsėjo 1 d. atlikti varpų muzikos koncertą Kauno kariljonu, koncerto programa „Minervos sodas“, nustatytos koncerto repeticijos: 2010 m. rugpjūčio 18, 20, 23, 25, 27 d. bei rugsėjo 1 d. nuo 15 val. (I b. t., 141, 142 l.); be to, kita 2010 m. rugpjūčio 16 d. sutartimi, sudaryta tarp nurodytų šalių, buvo nustatyta, kad kariljonieriaus R. E. koncertas rengiamas 2010 m. rugsėjo 7 d., repeticijos – rugsėjo 3, 6, 7 d. nuo 15 val. (I b. t., 143-144 l.). Byloje nėra ginčo dėl to, kad įvyko šiose sutartyse numatyti koncertai, taigi ieškovo R. E. saviraiškos laisvės įgyvendinimas - teisė skambinti Kauno kariljonu, nebuvo apribotas absoliučiai.

Bylos duomenimis, 2010 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Dėl „Koncertų Vytauto didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatų“ patvirtinimo atsakovo Kauno menininkų namų direktorius, įsakyme nurodydamas, kad, įvertinant situaciją, organizuojant koncertus Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu, ir, atsižvelgiant į Kauno miesto savivaldybės mero 2010 m. rugpjūčio 26 d. pavedimą Nr. P-M-31, jis patvirtina „Koncertų Vytauto didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatus“ (Nuostatai) ir nuo 2010 m. rugpjūčio 30 d. įsako laikyti netekusiu galios Aprašą Nr. 2 (I b. t., 152 l.). Pagal Nuostatų 5 punktą groti kariljonu gali kariljonieriai – asmenys, turintys aukštąjį muzikinį išsilavinimą ir turintys grojimo koncertinę patirtį, o pagal Nuostatų 10

punktą, „kariljonieriai, nepilnai atitinkantys nuostatų reikalavimus (5 punktą), gali koncertuoti asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu. Tokiu atveju Kauno menininkų namai sudaro sutartį su asociacija „Kariljonierių gildija“ (I b. t., 153, 154 l.).

Nustatyta, kad ieškovas R. E. pateikė 2010 m. rugsėjo 9 d. paraišką Kauno menininkų namams (I b. t., 155-158 l.), kurioje nurodė, kad, remdamasis „Atrankos groti Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu tvarkos aprašu“, prašo suteikti galimybę rugsėjo-lapkričio mėn. atlikti repetitinius koncertus pirmadieniais, trečiadieniais, ketvirtadieniais nuo 15 val. iki 17 val. bei oficialius koncertus penktadieniais nuo 18 val., ieškovo atstovas advokatas S. D. 2010 m. rugsėjo 16 d. padavė prašymą asociacijai „Kariljonierių gildija“ „nustatyta tvarka pateikti prašymą Kauno menininkų namams ir sudaryti sutartį dėl kariljonieriaus R. E. nemokamų koncertų Kauno kariljonu 2010 m. rugsėjo-lapkričio mėnesiais, pagal pridedamą jo 2010 m. rugsėjo 9 d. paraišką dėl koncertų“, tačiau Kauno menininkų namai 2010 m. rugsėjo 20 d. raštu „Dėl R. E. koncertų Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu“ informavo ieškovą apie tai, kad asociacija „Kariljonierių gildija“ atsisako prašyti Kauno menininko namų leidimo R. E. koncertuoti KVDKM varpų bokšte esančiu kariljonu, todėl ieškovo 2010-09-09 paraiška netenkinama (I b. t., 165 l.).

Byloje nėra ginčo dėl to, kad ieškovas R. E. neturi aukštojo muzikinio išsilavinimo, be to, byloje nėra abejonių ir dėl ieškovo gebėjimo skambinti Kauno kariljonu ir jo grojimo kariljonu patirties. Bylos duomenimis, ieškovas pradėjo groti Kauno kariljonu 1988 m., nuo 1996 m. vasario 5 d. iki 2001 m. liepos 9 d. dirbo Kauno miesto savivaldybėje varpininku, taigi turėjo teisę skambinti Kauno kariljonu, vykdydamas savo pareigas (I b. t., 83-87 l.), ką patvirtina vyresniojo varpininko G. K. 2001 m. birželio 26 d. tarnybinis raštas atsakovui KMN, kuriame nurodoma apie suplanuotas R. E. varpų muzikos koncertinių programų repeticijas Kauno kariljonu (IV b. t., 226 l.), bei 1996 m. Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriaus įsakymas dėl R. E. repeticijų 1996 m. rugsėjo 6-8 d. (IV b. t., 228 l.). Be to, iš Kompozitorių sąjungos pirmininko G. S. Rekomendacijos, skirtos Lietuvos Kauno miesto merui, Kauno varpininkų komisijai, matyti, kad ieškovas yra EUROCARILLON asociacijos atstovas Kaune, dalyvavo muzikos festivaliuose 1992-1996 m., nuolat dalyvavo varpų muzikos festivaliuose užsienyje, 1998 m. atliko savo originalų opusą „Liet-pra: da-da“ festivalyje „Monmartras Europoje“ Paryžiuje, grojo varpų muziką Amsterdame (I b. t., 71 l.), iš Nyderlandų kariljono instituto 2011 m. rugpjūčio 4 d. rašto matyti, kad ieškovas dirbo dėstytoju šiame institute, skirtame kariljonierių mokymui (III b. t., 86-87 l.). Be to, minėta, kad 2010 m. rugpjūčio 16 d. sutartimis, sudarytomis tarp atsakovo KMN ir ieškovo R. E., buvo suteikta teisė ieškovui atlikti varpų muzikos koncertus, skambinant Kauno kariljonu.

Nagrinėjamu atveju, atsakovo Kauno menininko namų 2010 m. rugsėjo 20 d. raštu ieškovui nebuvo leista skambinti Kauno kariljonu dėl to, kad asociacija „Kariljonierių gildija“ atsisakė prašyti Kauno menininko namų leidimo R. E. koncertuoti, skambinant Kauno kariljonu, ir sudaryti sutartį.

Iš asociacijos „Kariljonierių gildija“ 2005 m. birželio 1 d. steigimo sutarties matyti, kad šią asociaciją įsteigė trečiasis asmuo Giedrius A. K., J. V. ir S. Ž. (III b. t., 105 l.). Pagal asociacijos „Kariljonierių gildijos“ įstatų 2.1.1 punktą, šios „Kariljonierių gildijos“ tikslai – propaguoti kariljoną ir kariljoninę muziką, tarp veiklos sričių ir rūšių nurodyta – renginių organizavimo veikla (Įstatų 2.2.4 p.; III b. t., 106-109 l.).

Asociacijos „Kariljonierių gildija“ pareiškimo „dėl R. E.“, pateikto 2010 m. rugpjūčio 12 d. atsakovui Kauno menininkų namams, duomenimis, Viktoras ir G. K. ieškovą R. E. pakvietė mokytis groti kariljonu 1988 metais, su sąlyga, kad jis įsigys muzikinį išsilavinimą, tačiau ieškovas R. E. neįgijo tokio išsilavinimo, teigdamas, „jog dėstytojai negali jo nieko išmokinti“; grojant R. E. kariljonu, vietoj įvairių stilių kūrinių ir grojimo technikos tobulinimo R. E. kūrė projektus bei darė eksperimentus, kuriuos pavadindavo „impro“, 1999 m. Kauno menininkų namams paskelbus konkursą dėl etatinio miesto kariljonieriaus, R. E. nepadavė paraiškos dėl dalyvavimo konkurse; kad „Kariljonierių gildija“, susipažinusi su R. E. paraiškomis, konstatuoja, kad ieškovas atlieka mėgėjišką muzikinę veiklą, o viešojoje erdvėje atliekamiems varpų muzikos koncertams turėtų būti keliami žymiai aukštesni reikalavimai, be to, R. E. asociacijos narių atžvilgiu elgiasi nekorektiškai ir gildija nutraukė su juo bendradarbiavimą (II b. t., 60-61 l.). Be to, byloje yra ir trečiojo asmens G. K. („Kariljonierių gildijos“ nario), 2010 m. rugpjūčio 24 d. nuomonė dėl R. E. („Kelios mintys apie R. E. veiklą“), kurioje nurodyta, kad ieškovas R. E. buvo pakviestas G. K. tėvo V. K. skambinti Kauno kariljonu tuomet, kai R. E. baigs konservatoriją, tačiau R. E. neįgijo muzikinio išsilavinimo, o tapęs „Kariljonierių gildijos“ nariu, savavališkai pasinaudojo bendromis išdo lėšomis, be to, dėl ieškovo R. E.

arogancijos, priekaištų, asmeninių ir viešų patyčių dėl trečiojo asmens G. K. profesijos ir kūrybinių kokybės, G. K. nutraukė bendravimą su ieškovu (II b. t., 66 l.).

Ieškovo R. E. teigimu pirmosios instancijos bei apeliacinės instancijos teismuose, jo tikslai yra iš esmės tokie patys kaip ir asociacijos „Kariljonierių gildija“ Įstatų 2.1.1 punkte nurodytas tikslas, o jis, R. E., esąs toks pat kariljonierius, kaip ir „Kariljonierių gildijos“ nariai, išskyrus tai, kad šie kariljonieriai turi muzikinį išsilavinimą, tačiau jie nėra baigę specialios kariljono klasės studijų, t. y., pasak ieškovo, jie tokie pat savamoksliai kariljonieriai kaip ir ieškovas R. E. Pažymėtina, kad, nagrinėjant bylą apeliacinės instancijos teisme, liudytojas J. V. paaiškino, jog Lietuvos muzikos mokymo įstaigose nėra kariljono klasės, jog kariljono klasės kursų yra užsienio šalyse (Danijoje), kuriuos liudytojas lankė su S. Ž..

Teisėjų kolegijos nuomone, dėl aukščiau nurodytų aplinkybių, tarp jų ir to, kad R. E., nors ir neturintis muzikinio išsilavinimo, ilgą laiką dirbdamas Kauno kariljonieriumi-varpininku (ir vėliau, t. y. po to, kai buvo atleistas iš municipalinio varpininko pareigų - iki 2010 m. rugsėjo mėn.), skambino Kauno kariljonu, rengė ir dalyvavo grojimo kariljonu koncertuose, yra pagrindo teigti, kad ieškovas, nors ir neturėdamas muzikinio išsilavinimo, sugeba skambinti kariljonu pagal šio instrumento naudojimo pobūdį ir paskirtį bei turi grojimo kariljonu koncertinę patirtį.

Byloje nėra įrodymų, patvirtinančių, kad ieškovas R. E. netinkamai elgėsi su Kauno kariljonu, jį gadindamas, kad savo ankstesniais koncertais jis sutrikdė viešąją tvarką, kad didžioji dalis Kauno miesto gyventojų ar svečių būtų išreiškę nepasitenkinimą jo koncertais. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šioje byloje nustatė, kad nagrinėjamoje byloje nėra pagrindo teigti apie vienos iš kultūros laisvės elementų – kultūros prieinamumo – ribojimo būtinumą, nes kultūros prieinamumas galėtų būti ribojamas tik nustačius tokios kultūrinės sklaidos žalingumą, o byloje pateikti duomenys apie improvizacijas, kurias savo koncertinei veiklai naudoja R. E., bet nėra duomenų apie tai, kad jos būtų pripažintos žalingomis visuomenei, priešingai, byloje pateikiami duomenys apie teigiamus koncertinės veiklos atgarsius (IV b. t., 60-70 l.).

Iš nurodytų bylos duomenų, o taip pat liudytojų J. V., S. Ž. ir K. K. parodymų, trečiojo asmens G. K. bei ieškovo paaiškinimų apeliacinės instancijos teisme matyti, kad asociacija „Kariljonierių gildija“ atsisakė pateikti Kauno menininkų namams prašymą dėl R. E. koncertų rengimo ir sutarties sudarymo iš esmės dėl to, kad skiriasi šios asociacijos narių ir ieškovo požiūris į muziką, muzikos kūrinius, kurie turi būti atliekami, grojant kariljonu, bei dėl asmeninių ieškovo R. E. konfliktų su asociacijos „Kariljonierių gildija“ nariais.

Teisėjų kolegijos nuomone, dėl aukščiau nurodytų aplinkybių, be to, turint omenyje, kad Lietuvoje iš viso yra tik du kariljonai (vienas – Kaune, kitas – Klaipėdoje), kad ieškovas R. E. gyvena Kaune, atsakovo Kauno menininkų namų nustatyta tvarka dėl kariljonieriaus, neturinčio muzikinio išsilavinimo, parinkimo, atsižvelgiant į asociacijos „Kariljonierių gildija“ (iš esmės konkurencingos ieškovui institucijos) nuomonę, nepagrįstai ir neproporcingai riboja ieškovo galimybes įgyvendinti saviraiškos laisvę, skambinant Kauno kariljonu, ir atsakovo KMN atsisakymas tenkinti ieškovo 2010 m. rugsėjo 9 d. paraišką dėl koncertų Kauno kariljonu 2010 m. rugsėjo, spalio mėn., nepagrįstai, neproporcingai siekiamiems demokratinės valstybės tikslams, apribojo ieškovo teisės į saviraiškos laisvę įgyvendinimą dėl jo muzikinių pažiūrų, dėl skirtingų asociacijos „Kariljonierių gildija“ ir R. E. požiūrių į muziką bei ieškovo asmeninių santykių su asociacijos „Kariljonierių gildija“ nariais (Konstitucijos 25 str. 3 d., 42 str. 1 d., Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 7 str., Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 14 str.).

Dėl to, kad pasakyta, pripažintina, kad atsakovo Kauno menininkų namų direktoriaus įsakymu patvirtintų „Koncertų Vytauto didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatų“ II dalies 10 punktas, kuriame nustatyta, jog kariljonieriai, kurie neatitinka Nuostatų 5 punkto, t. y. reikalavimo turėti aukštąjį muzikinį išsilavinimą ir grojimo kariljonu koncertinę patirtį, „gali koncertuoti asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu; tokiu atveju Kauno menininkų namai sudaro sutartį su asociacija „Kariljonierių gildija“, riboja ieškovo saviraiškos laisvės įgyvendinimą, t. y. teisę skambinti Kauno kariljonu. Todėl turėtų būti koreguojama galiojanti kariljonierių, galinčių groti Kauno kariljonu, atrankos tvarka, nustatyta atsakovo KMN Nuostatuose, tarp jų - Nuostatų 10 punkto taisyklės, taip, kad nebūtų diskriminuojami asmenys, neturintys aukštojo muzikinio išsilavinimo, kad neturinčių muzikinio išsilavinimo kariljonierių galimybė skambinti Kauno kariljonu nebūtų priklausoma nuo konkuruojančių asmenų (tarp jų asociacijos „Kariljonierių gildija“ narių) sprendimų. Tačiau, sprendžiant dėl ieškovo teisės į saviraišką įgyvendinimo apimties, grojant valstybei priklausančiu instrumentu – Kauno kariljonu bei

koreguojant galiojančią kariljonierių, galinčių groti Kauno kariljonu, atrankos tvarką, nustatytą atsakovo KMN Nuostatuose, turi būti užtikrintas adekvatus nurodyto instrumento naudojimas pagal jo paskirtį, be to, atsižvelgiama ir į viešąjį Kauno miesto gyventojų ir svečių interesą, kurį užtikrina atsakovas Kauno miesto savivaldybė, kuri nagrinėjamu atveju tai pavedė atlikti atsakovui KMN, bei trečiasis asmuo KVDKM, valdantis valstybei priklausantį Kauno kariljoną patikėjimo teise.

Teisėjų kolegija, nustačiusi, kad ieškovo R. E. teisė į saviraiškos laisvės įgyvendinimą buvo nepagrįstai ir neproporcingai apribota, atsisakius atsakovui Kauno menininkų namams leisti jam groti Kauno kariljonu pagal šio atsakovo patvirtintų Nuostatų ydingas taisykles, nesant šios teisės ribojimo pateisinančių pagrindų, sprendžia, kad Kauno apygardos teismas be pagrindo visiškai atmetė ieškovo ieškinio reikalavimą, susijusį su pripažinimu jo teisės skambinti Kauno kariljonu, dėl ko ieškovo ieškinys tenkintinas iš dalies, pripažįstant, kad aukščiau paminėtos Nuostatų 10 punkto taisyklės nepagrįstai ir neproporcingai riboja ieškovo saviraiškos laisvės įgyvendinimą, t. y. teisę skambinti Kauno kariljonu (Konstitucijos 42 str. 1 d., Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 str. 1 d., Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 27 str. 1 d.).

Dėl neturtinės žalos

[CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad civilinė atsakomybė – tai turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Pagal [CK 6.250 straipsnio](#) 1 dalį, neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. Pagal to paties straipsnio 2 dalį teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į jos padarinius, šią žalą padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.

[CK 6.271 straipsnio](#) 1 dalis nustato, kad žalą, atsiradusią dėl savivaldybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti savivaldybė iš savivaldybės biudžeto nepaisydama savo darbuotojų kaltės. Nurodyto straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad šiame straipsnyje terminas „valdžios institucija“ reiškia bet kokią viešosios teisės subjektą (valstybės ar savivaldybės instituciją, pareigūną, valstybės tarnautoją ar kitokį šių institucijų darbuotoją ir t. t.), taip pat privatų asmenį, atliekantį valdžios funkcijas, 3 dalyje numatyta, kad šiame straipsnyje vartojamas terminas „aktas“ reiškia bet kokią valdžios institucijos ar jos darbuotojų veiksmą (veikimą, neveikimą), kuris tiesiogiai daro įtakos asmenų teisėms, laisvėms ir interesams (valstybės ar savivaldybės institucijų priimami teisės ar individualūs aktai, administraciniai aktai, fiziniai aktai ir t. t., išskyrus teismo nuosprendžius, sprendimus ir nutartis).

Vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSI) 3 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad savivaldybės institucijos – už savivaldos teisės įgyvendinimą savivaldybės bendruomenės interesais atsakingos institucijos: 1) savivaldybės atstovaujamoji institucija – savivaldybės taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas; 2) savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos) – savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) (kai ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigiama (steigiamos) ir kai šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo teises ir pareigas. Pagal VSI 20 straipsnio 2 dalies 2 punktą, savivaldybės meras reglamente nustatyta tvarka atstovauja pats arba įgalioja kitus asmenis atstovauti savivaldybei teisme, bendradarbiaujant su kitomis savivaldybėmis, valstybės ar užsienio šalių institucijomis, kitais juridiniais ir fiziniais asmenimis.

Teismų praktikoje nurodoma, kad reikalavimas dėl žalos (tiek turtinės, tiek neturtinės) atlyginimo, kuri kildinama iš valdžios institucijų neteisėtų veiksmų ([CK 6.271 str.](#)), gali būti tenkinamas, esant trimis sąlygoms: neteisėtiems veiksams ar neveikimui, žalai ir priežastiniam neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos ryšiui; neteisėtumo [CK 6.271 straipsnio](#) prasme konstatavimui reikia nustatyti, kad valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai; sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo ([CK 6.271 str.](#) prasme), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti kokios konkrečios teisės

normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmens, teigiančio, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą, atžvilgiu, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų; asmeniui teisė į žalą, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir kad žala asmeniui atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų. Be to, teismų praktikoje pripažįstamas, kad atlygintinos neturtinės žalos dydžio nustatymas yra teismo prerogatyva ir teismo funkcija yra patikrinti reikalavimo pagrįstumą ir, jei jis pripažįstamas pagrįstu, nuspręsti, kokia suma pinigais gali būti teisinga ir protinga satisfakcija padarytai žalai atlyginti, jei asmens teisės pažeidimo pripažinimas teismo sprendimu nėra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą skriaudą; neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. birželio 4 d. sprendimas administracinėje byloje [Nr. A-442-448-14](#)). Be to, Lietuvos teismų praktikoje pažymima, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Konvencijoje įtvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą skriaudą; teisės pažeidimo pripažinimas bylose, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas; tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais; neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 16 d. sprendimas administracinėje byloje [Nr. A-444-619-08](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, suformuotoje, sprendžiant ginčus dėl neturtinės žalos atlyginimo, konstatuota, kad įstatyme nustatytas nebaigtinis neturtinės žalos dydžiui nustatytų reikšmingų kriterijų sąrašas laikytinas pagrindiniu (universaliu) sąrašu tokių kriterijų, kurie turėtų būti teismo ištirti ir įvertinti kiekvienu konkrečiu atveju. Kadangi neturtinės žalos dydį pagrindžiančių kriterijų sąrašas nebaigtinis, o kiekvienu konkrečiu atveju pažeidžiama skirtinga įstatymo saugoma teisinė vertybė ir neturtinė žala patiriama individualiai, tai teismas turėtų spręsti dėl kompensacijos už patirtą neturtinę žalą dydžio, aiškindamasis ir vertindamas individualias bylai svarbias neturtinės žalos padarymo aplinkybes ir kitus faktus, reikšmingus nustatant tokio pobūdžio žalos dydį, atsižvelgdamas į įstatyme bei teismų praktikoje įtvirtintus ir teismo konkrečiu atveju reikšmingais pripažintus kriterijus, į kurių visumą įeina ir aplinkybės, dėl kurių neturtinės žalos atlyginimo dydis gali būti nustatytas ir mažesnis už reikalaujamą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-288/2014](#)). Neturtinės žalos atlyginimo instituto paskirtis – teisingai kompensuoti patirtą dvasinį skausmą, neigiamus išgyvenimus, nepatogumus ir kt.; teismo pareiga yra nustatyti teisingą kompensaciją už patirtus neturtinio pobūdžio išgyvenimus, praradimus, parenkant tokią piniginę satisfakciją, kuri kiek galima teisingiau kompensuotų nukentėjusiojo neturtinėms vertybėms padarytą žalą; kartu reikia įvertinti atsakovo turtinę padėtį bei galimybę priteisiamą neturtinę žalą atlyginti bei atsižvelgti į kitus [CK 6.250 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytus kriterijus; teisės pažeidimo pripažinimas yra savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas; tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-2/2008](#), 2011 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-515/2011](#)).

Pagal [CPK 178 straipsnį](#), šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių šio Kodekso nustatyta tvarka nereikia įrodinėti. [CPK 179 straipsnio](#) 1 dalis nustato, kad, įrodymus pateikia šalys ir kiti dalyvaujantys byloje asmenys; jeigu pateiktų įrodymų neužtenka, teismas gali pasiūlyti šalims ar kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims pateikti papildomus įrodymus ir nustato terminą jiems pateikti, o nurodyto straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, teismas turi teisę rinkti įrodymus savo iniciatyva tik [CPK](#) ir kitų įstatymų numatytais atvejais. [CPK 185 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad teismas įvertina byloje esančius įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais.

[CPK 212 straipsnio](#) 1 dalis nustato, kad išsiaiškinti nagrinėjant bylą kylančius klausimus, reikalaujančius specialių mokslo, medicinos, meno, technikos ar amato žinių, teismas gali skirti ekspertizę ir, atsižvelgdamas į dalyvaujančių byloje asmenų nuomonę, paskirti ekspertą arba pavesti atlikti ekspertizę kompetentingai ekspertizės įstaigai.

Nagrinėjamu atveju ieškovas prašo priteisti 100 001 Lt neturtinės žalos atlyginimą solidariai iš atsakovų Kauno menininkų namų ir Kauno miesto savivaldybės administracijos, teigdamas, kad dėl šių valstybės institucijų veiksmų jis nuo 1999 m. neturėjo galimybės skambinti Kauno kariljonu, dėl ko patyrė ilgalaikę kūrybinės saviraiškos izoliaciją, visas jo asmeninis ir profesinis gyvenimas tapo paralyžiuotas dėl jo teisėtų interesų suvaržymo, dėl nepagrįstų ieškovo teisių ribojimų jis tapo pasmerktas kūrybinei degradacijai, ieškovas patyrė visiško vienišumo, atstumtinumo ir nereikalingumo jausmą. Iš viešai prieinamų Internete atsakovo Kauno menininkų namų nuostatų, patvirtintų Kauno miesto savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 7 d. sprendimu Nr. T-60 (<http://www.kmn.lt/lt/about/nuostatai/>), 3 punkto matyti, kad atsakovas Kauno menininkų namai yra iš savivaldybės biudžeto išlaikoma biudžetinė įstaiga; pagal 4 punktą, įstaigos savininkas (steigėjas) yra Kauno miesto savivaldybė.

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad atsakovo Kauno menininkų namų direktoriaus 2010 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu [Nr. 1-27](#) patvirtintų „Koncertų KVDKM varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatų“ (Nuostatai), parenkant kariljonierių kandidatūras skambinti Kauno kariljonu, taisyklė, kuria, nustačius aukštojo muzikinio išsilavinimo bei grojimo kariljonu patirties reikalavimus, nustatyta, kad kariljonieriams, neatitinkantiems šio reikalavimo, gali būti leista koncertuoti Lietuvos asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu (10 punktas), pažeidžia ieškovo R. E. teisę į saviraiškos laisvę, kuri gali būti įgyvendinama, grojant Kauno kariljonu. Taigi nurodytos Nuostatų taisyklės ir atsakovo Kauno menininkų namų atsisakymas šios nuostatos pagrindu leisti R. E. įgyvendinti savo teisę į saviraiškos laisvę, skambinant Kauno kariljonu, yra neteisėtas atsakovo Kauno miesto savivaldybės biudžetinės įstaigos Kauno menininkų namų aktas ([CK 6.271 str.](#) 1 d.).

Ieškovas, nurodydamas neteisėtus Kauno miesto savivaldybės veiksmus, pareiškė ieškinį Kauno miesto savivaldybės administracijai, kuri nagrinėjamu atveju nėra civilinės atsakomybės subjektas pagal [CK 6.271 straipsnio](#) 1 dalį, nes savivaldybės administracija yra savivaldybės biudžetinė įstaiga – vykdomoji institucija, kuri organizuoja ir kontroliuoja savivaldybės institucijų sprendimų įgyvendinimą arba pati juos įgyvendina, o savo sprendimais ji neapriboja ieškovo teisės skambinti Kauno kariljonu (VSI 30 str. 2 d. 1 p., 3 str. 3 d. 2 p.). Taigi atsakovas Kauno miesto savivaldybės administracija negali atsakyti civiline tvarka už žalą dėl aukščiau nurodytos ieškovo teisės įgyvendinimo pažeidimo, todėl netenkintinas ieškovo reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo atsakovo Kauno miesto savivaldybės administracijos atžvilgiu ([CK 6.271 str.](#) 1 d., [CPK 185 str.](#)).

Byloje sprendinas ieškovo reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo, pareikštas atsakovui Kauno savivaldybės biudžetinei įstaigai Kauno menininkų namams.

Ieškovas, siekdamas įrodyti jo teisės į saviraišką pažeidimu padarytos neturtinės žalos dydį, prašė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų paskirti jam psichologinę ekspertizę, kuri, ieškovo teigimu, įrodytų jo prašomos priteisti 100 001 Lt dydžio neturtinės žalos pagrįstumą.

Teisėjų kolegijos nuomone, yra pagrindo sutikti su apelianto argumentais, kad jo teisės į saviraišką apribojimas sukėlė ieškovui dvasinių išgyvenimų, kančių, nemalonių emocijų, nepatogumų, tačiau neturtinės žalos įvertinimo pinigais, jos atlyginimo, priteistino apelianto naudai, dydžio nustatymas priklauso ne tik nuo ieškovo dvasinės, emocinės būklės dėl šio pažeidimo, bet ir nuo kitų kriterijų, nurodytų CPK 6.250 straipsnio 2 dalyje. Psichologinės ekspertizės paskyrimas šioje byloje būtų perteklinis, kadangi byloje pakanka kitų įrodymų ir duomenų, patvirtinančių, kad ieškovui buvo padaryta neturtinė žala, susijusi su dvasiniais išgyvenimais, nemaloniomis emocijomis, nepatogumais, pažeidžiant jo teisės į saviraiškos laisvę įgyvendinimą, aukščiau nurodytais veiksmais nesuteikiant teisės skambinti Kauno kariljonu, todėl netenkintinas ieškovo prašymas skirti psichologinę ekspertizę ([CPK 212 str.](#) 1 d.; 179 str., 185 str.).

Minėta, kad byloje nustatyta, jog yra neproporcingai apribota ieškovo R. E. teisė į saviraiškos laisvės įgyvendinimą, atsakovui aukščiau nurodytais veiksmais atsisakant leisti skambinti Kauno kariljonu.

Nors iš byloje esančių ieškovo R. E. 1999 m. spalio 18 d. – 2001 m. birželio 18 d. raštų valstybės institucijoms ir įstaigoms (tarp jų – Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyrius, Kauno miesto tarybos

Kultūros ir švietimo komitetas, Kauno menininkų namai, Kauno miesto meras) duomenimis, ši ieškovo teisė buvo ribojama dar 1999 m., kai ieškovas kreipėsi į minėtas institucijas dėl suteikimo galimybės groti ir repetuoti Kauno kariljonu, o Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyrius 1999 m. gruodžio 20 d. atsakyme į R. E. prašymą nurodė, jog jis atlieka tik architektūros paminklo Kauno varpų bokšto ir jame esančio kariljono techninę priežiūrą, visus grojimo varpais reikalus tvarko Kauno menininkų namuose einantis vyriausiojo varpininko pareigas G. K., apie ką R. E. informavo ir Kauno miesto tarybos Kultūros ir švietimo skyrius (I b. t., 69 l.); Kauno miesto savivaldybės administracija 2000 m. vasario 21 d. rašte R. E. nurodė, kad jis turi kreiptis į Kauno miesto vyriausiąjį varpininką, kuris sprendžia visus su Kauno kariljonu susijusius klausimus (I b. t., 73 l.). Be to, 2000 m. vasario 23 d. vyriausiasis varpininkas G. K. bei Kauno menininkų namai pateikė atsakymą į R. E. 2000 m. vasario 22 d. raštą, kuriame nurodė, kad Kauno kariljono techninė būklė neatitinka tarptautinių standartų, reprezentacinius įrašus rekomenduojama daryti tuomet, kai bus atlikti klaviatūros reguliavimo ir viso mechanizmo profilaktikos bei remonto darbai (I b. t., 75-76), o 2000 m. gegužės 19 d. Kauno miesto meras atsakyme R. E. nurodė, kad šiuo metu Kauno kariljono techninė būklė yra bloga, kol neatlikti jo restauravimo darbai, garso įrašai negali būti daromi (I b. t., 79 l.). Nurodyto susirašinėjimo tarp ieškovo R. E. ir įvairių institucijų duomenimis, 1999-2001 m. R. E. neskambino Kauno kariljonu iš dalies dėl to, kad jis kreipėsi į netinkamas institucijas, o iš dalies ir dėl to, kad Kauno kariljonas buvo netinkamos techninės būklės. Šie duomenys nėra paneigti bylos įrodymais, ir nėra pateikta įrodymų dėl atsakovų neteisėtų veiksmų, nurodytu laiku atsisakant leisti ieškovui skambinti Kauno kariljonu ([CPK 178 str.](#), 185 str.). Taigi yra pagrindo teigti, kad nurodytu laiku ieškovas negalėjo įgyvendinti saviraiškos laisvės iš esmės dėl objektyvių priežasčių.

Be to, byloje nėra duomenų apie tai, kad ieškovas nuo 2001 m. birželio 18 d. iki 2005 m. kovo 25 d. būtų kreipęsis į valstybės institucijas dėl suteikimo teisės skambinti Kauno kariljonu. Ieškovas, kaip tarptautinės asociacijos EUROCARILLON kariljonierius, 2005 m. kovo 25 d. prašymu, adresuotu Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriaus vedėjui, prašė suteikti jam galimybę nuo 2005 m. gegužės 1 d. 2-3 kartus per savaitę skambinti 30-40 min. trukmės repetitinius koncertus Kauno kariljonu bei vieną kartą per mėnesį surengti viešą varpų muzikos rečitalį Kauno visuomenei savaitgalio dienomis (I b. t., 95 l.). 2005 m. gegužės 11 d. Kauno miesto savivaldybės administracijos rašte R. E. nurodoma, kad ši institucija negali patenkinti jo prašymo dėl to, kad 2001 m. rugpjūčio 3 d. Kultūros skyriaus vedėjo įsakymu Nr. 22 Kauno varpų bokšto kariljono naudojimo ir disponavimo juo klausimą koordinuoja Kauno menininkų namai, kurių direktorius pavedė vyriausiajam varpininkui prižiūrėti varpų bokšto kariljoną, rūpintis jo būkle ir spręsti visus su repetitijomis ir koncertais kariljonu klausimus (I b. t., 96 l.), o 2005 m. birželio 10 d. Kauno miesto savivaldybės meras pateikė R. E. analogišką atsakymą, papildomai nurodydamas, kad, atsižvelgiant į Kauno miesto savivaldybės administracijos ir Kultūros paveldo departamento prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pasirašytą 2005 m. gegužės 26 d. bendradarbiavimo sutartį dėl Kauno kariljono restauracijos darbų vykdymo, artimiausiu metu koncertinė veikla nebus vykdoma (I b. t., 97 l.). Be to, 2005 m. gegužės 10 d. Kauno menininkų namų pateiktame R. E. atsakyme, nurodyta, kad, atsižvelgiant į pasaulinę praktiką bei aplinkinių gyventojų prašymus, jau keli metai Kauno kariljonu viešai nerepetuojama, naujus kūrinius kariljonieriai parengia koncertinės praktikos metu arba repetuodami su fortepijonu arba treniruokliu, kuris šiuo metu nefunkcionuoja, išimtis taikoma tik iš kitų valstybių atvykusiems muzikantams, kurie dažniausiai koncertuoja be akustinių repetitijų, todėl R. E. prašymas dėl Kauno kariljono naudojimo repetitijoms ir koncertams netenkinamas (I b. t., 98 l.).

Iš nurodytų dokumentų matyti, kad buvo atsisakoma realizuoti ieškovo teisės į saviraišką įgyvendinamą, atsisakant suteikti galimybę groti Kauno kariljonu, tačiau ieškovas dėl to nesikreipė į teismą ir negynė savo teisės į saviraiškos laisvę teismine tvarka, nurodydamas svarbių priežasčių, dėl kurių negynė įstatymo nustatyta tvarka savo teisės į saviraišką, o taip pat nepateikė ir pakankamų įrodymų, kad nagrinėjamos bylos atsakovai savo veiksmais pažeidė ieškovo teisę į saviraiškos laisvės įgyvendinimą nurodytu laiku. Be to, bylos duomenimis nustatyta, kad ieškovas bei jo atstovas 2010 m. rugsėjo 16 d. prašyme asociacijai „Kariljonierių gildija“ nurodė, kad ieškovas 2010 m. rugsėjo 1 d. atliko koncertą „Varpų žinia-Minervos godos“ ir 2010 m. rugsėjo 7 d. – koncertą „CARILLON-IMPRO“, numatytus aukščiau paminėtose 2010 m. rugpjūčio 16 d. sutartyse, sudarytose tarp atsakovo Kauno

menininkų namų ir ieškovo R. E. (I b. t., 141-144, 159-164 l.). Taigi tokiu būdu 2010 m. rugsėjo 1, 7 d. buvo realizuota ieškovo teisė į saviraiškos laisvę, skambinant Kauno karilionu.

Nustatyta, kad ieškovas su ieškiniu dėl jo teisių pažeidimo kreipėsi į Kauno apygardos teismą tik 2010 m. lapkričio 15 d., po to, kai atsakovas Kauno menininkų namai 2010 m. rugsėjo 20 d. raštu atsisakė patenkinti R. E. 2010 m. rugsėjo 9 d. paraišką dėl koncertų dėl to, kad asociacija „Kariljonierių gildija“ atsisakė prašyti Kauno menininkų namų leidimo koncertuoti R. E..

Taigi pagal byloje pateiktus įrodymus nustačius ieškovo teisės skambinti Kauno kariljonu pažeidimą, atsakovui Kauno menininkų namams aukščiau nurodytais veiksmais be pagrindo 2010 m. rugsėjo 20 d. atsisakius tenkinti ieškovo paraišką dėl koncertų rengimo, bei atsižvelgiant į tai, kad dėl byloje nustatyto ieškovo teisės pažeidimo neatsirado sunkių padarinių, nustatytas pažeidimas iki ieškinio pateikimo truko neilgą laiką (apie 2 mėnesius), atsakovas yra biudžetinė įstaiga, išlaikoma iš Kauno miesto savivaldybės biudžeto, ieškovo R. E. teisė į saviraišką šiuo sprendimu yra apginama, pripažįstant atsakovo Kauno menininkų namų padarytą ieškovo R. E. teisės į saviraiškos laisvę pažeidimą, be to, turint omenyje ieškovo nekorektišką elgesį byloje dalyvaujančių asmenų (atsakovo Kauno menininkų namų, jų direktoriaus V. V. bei trečiojo asmens G. K.) atžvilgiu (ką patvirtina ir byloje esantys ieškovo elektroniniai laišakai; IV b. t., 192-193, 197, 219 l.), darytina išvada, kad byloje nustatyto ieškovo teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra teisinga ir pakankama satisfakcija ieškovui už jo patirtą neturtinę žalą ([CK 1.5 str. 1 d.](#), 6.250 str. 2 d.).

Nagrinėjamu atveju nustačius, kad Kauno apygardos teismas be pagrindo visiškai netenkino ieškovo ieškinio reikalavimų, panaikintinas pirmosios instancijos teismo sprendimas, priimant naują sprendimą, kuriuo iš dalies tenkintinas ieškovo ieškinys, pripažįstant, kad atsakovas Kauno menininkų namai 2010 m. rugsėjo 20 d. raštu pažeidė ieškovo saviraiškos laisvės įgyvendinimą, t. y. teisę skambinti Kauno kariljonu, be to, kad atsakovo Kauno menininkų namų direktoriaus 2010 rugpjūčio 30 d. įsakymu patvirtintų „Koncertų Vytauto didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatų“ II dalies 10 punktas, kuriame nustatyta, jog kariljonieriai „gali koncertuoti asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu“, riboja ieškovo R. E. saviraiškos laisvės įgyvendinimą, t. y. teisę skambinti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu ([CPK 329 str. 1 d.](#), 330 str.).

Teisėjų kolegija nepasisako dėl apeliacinio skundo kitų argumentų, kurie neturi teisinės reikšmės teisingam bylos išsprendimui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 2 dalį, jeigu ieškinys patenkintas iš dalies, bylinėjimosi išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakovui - proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai, be to, pagal nurodyto straipsnio 5 dalį, jeigu apeliacinės instancijos teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.

[CPK 96 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad bylinėjimosi išlaidos, nuo kurių mokėjimo ieškovas buvo atleistas, išieškomos iš atsakovo į valstybės biudžetą proporcingai patenkintai ieškinio reikalavimų daliai.

Bylos duomenimis, ieškovas 2010 m. lapkričio 10 d. sumokėjo 20 Lt žyminio mokesčio (I b. t., 4 l.), o 2011 m. balandžio 7 d. Lietuvos apeliacinio teismo nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2-952/2011](#) buvo atleistas nuo 3 113 Lt žyminio mokesčio už paduotą ieškinį sumokėjimo. Apeliacinės instancijos teismas, priimdamas naują sprendimą dėl ieškovo ieškinio dalies patenkinimo, aukščiau nurodytu būdu patenkino tik neturtinį ieškinio reikalavimą, už kurio pareiškimą turėjo būti sumokėtas 133 Lt dydžio žyminis mokeskis (ieškovas sumokėjo 20 Lt dydžio dalį šio žyminio mokesčio). Dėl to, kas pasakyta, bei įvertinus tai, kad ieškovas sumokėjo 20 Lt žyminio mokesčio ir buvo atleistas nuo dalies žyminio mokesčio sumokėjimo, iš atsakovo Kauno menininkų namų ieškovo R. E. naudai priteisiama 20 Lt bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, o valstybės naudai – 113 Lt (133 Lt – 20 Lt) žyminio mokesčio už ieškinį, nuo kurio mokėjimo ieškovas buvo atleistas ([CPK 93 str. 2 d.](#), 96 str. 1 d.).

Be to, ieškovas turėjo bylinėjimosi išlaidų ir apeliacinės bei kasacinės instancijos teismuose, 2011 m. vasario 9 d. sumokėdamas dalį žyminio mokesčio už apeliacinio skundo padavimą (t. y. 20 Lt; III b. t., 76 l.), bei 108 Lt žyminio mokesčio už kasacinį skundą (IV b. t., 60-70 l.), taigi ieškovas apeliacinės ir kasacinės

instancijos teisme patyrė 128 Lt bylinėjimosi išlaidų, o Kauno apygardos teismo 2011 m. gruodžio 13 d. nutartimi buvo atleistas nuo 3119 Lt žyminio mokesčio už apeliacinį skundą sumokėjimo (III b. t., 134 l). Ieškovo apeliacinį skundą patenkinus iš dalies aukščiau nurodytu būdu, panaikinus Kauno apygardos teismo 2011 m. lapkričio 9 d. sprendimą ir patenkinus ieškovo ieškinio dalį, susijusią su neturtiniu reikalavimu, už kurio išnagrinėjimą buvo sumokėtas 20 Lt žyminis mokestis apeliacinės instancijos teisme ir 108 Lt žyminio mokesčio kasacinės instancijos teisme, todėl iš atsakovo Kauno menininkų namų ieškovo naudai priteistina 128 Lt žyminio mokesčio, kurį ieškovas sumokėjo, paduodamas apeliacinį ir kasacinį skundus, o valstybės naudai iš atsakovo priteistina 119 Lt (139 Lt-20 Lt) žyminio mokesčio už apeliacinį skundą, nuo kurio ieškovas buvo atleistas ([CPK 79 str.](#) 1 d., 80 str. 4 d., 93 str. 5 d., 96 str. 1 d.).

Dėl to, kas pasakyta, iš atsakovo Kauno menininkų namų ieškovo R. E. naudai priteistina 43 EUR (arba 148 Lt; t. y. 20 Lt+20 Lt+108 Lt) bylinėjimosi išlaidų, patirtų visų instancijų teismuose, o valstybės naudai – 67 EUR (arba 232 Lt; t. y. 113 Lt+119 Lt) ([CPK 93 str.](#) 2 d., 96 str. 1 d., 93 str. 5 d.).

Atsakovo Kauno menininkų namų prašymas dėl 3 000 Lt atstovavimo išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, priteisimo netenkinamas, atsižvelgiant į tai, kad yra patenkintas pagrindinis ieškovo ieškinio (neturtinis) reikalavimas, iš kurio kildinamas neturtinės žalos atlyginimo reikalavimas.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 326 straipsnio 1 dalies 2 punktu,

n u s p r e n d ž i a:

Panaikinti Kauno apygardos teismo 2011 m. lapkričio 9 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, kuriuo patenkinti iš dalies ieškovo R. E. ieškinį.

Pripažinti, kad atsakovas biudžetinė įstaiga Kauno menininkų namai (juridinio asmens kodas 188204249) 2010 m. rugsėjo 20 d. raštu „Dėl R. E. koncertų Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu“ pažeidė ieškovo R. E. (a. k. (duomenys neskelbtini) teisę į saviraiškos laisvę, t. y. teisę skambinti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu, esančiu Kaune, K. D. g. 64/V. P. g. 55.

Pripažinti, kad atsakovo biudžetinės įstaigos Kauno menininkų namų direktoriaus 2010 rugpjūčio 30 d. įsakymu patvirtintų „Koncertų Vytauto didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu rengimo ir kariljonierių parinkimo nuostatų“ II dalies 10 punktas, kuriame nustatyta, jog „kariljonieriai, nepilnai atitinakantys nuostatų reikalavimus (5 punktas), gali koncertuoti asociacijos „Kariljonierių gildija“ prašymu“, riboja ieškovo R. E. saviraiškos laisvės įgyvendinimą, t. y. teisę skambinti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų bokšto kariljonu.

Priteisti iš atsakovo biudžetinės įstaigos Kauno menininkų namų (juridinio asmens kodas 188204249) ieškovo R. E., a. k. (duomenys neskelbtini) naudai 43 EUR (keturiasdešimt tris eurus) bylinėjimosi išlaidų, valstybės naudai – 67 EUR (šešiasdešimt septynis eurus).

Atmesti kitą ieškinio dalį.

Sprendimas įsiteisėja nuo jo priėmimo dienos.

Teisėjos

Audronė Jarackaitė
Danguolė Martinavičienė
Dalia Višinskienė

Paminėta tekste:

- [2-1454-324/2011](#)
- [CK6 6.271 str. Atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų](#)
- [CK1 1.125 str. Ieškinio senaties terminai](#)
- [CPK 197 str. Rašytiniai įrodymai](#)
- [CK4 4.2 str. Nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai](#)
- [CK4 4.106 str. Turto patikėjimo teisės sąvoka ir tikslas](#)
- [CK1 1.137 str. Civilinių teisių įgyvendinimas ir pareigų vykdymas](#)
- [CPK 135 str. Ieškinio turinys](#)
- [CPK](#)
- [CPK 265 str. Klausimai, išsprendžiami priimant sprendimą](#)
- [CK1 1.1 str. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso reglamentuojami santykiai](#)
- [CPK 178 str. Įrodinėjimo pareiga](#)
- [CK](#)
- [CK1 1.5 str. Teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų taikymas](#)
- [CK6 6.250 str. Neturtinė žala](#)
- [CPK 182 str. Atleidimas nuo įrodinėjimo](#)
- [DK 12 str. Darbo įstatymų galiojimas](#)
- [CK6 6.263 str. Pareiga atlyginti padarytą žalą](#)
- [CPK 320 str. Bylos nagrinėjimo ribos](#)
- [CK1 1.138 str. Civilinių teisių gynimas](#)
- [3K-3-96/2014](#)
- [CK6 6.245 str. Civilinės atsakomybės samprata ir rūšys](#)
- [A-442-448-14](#)
- [A-444-619-08](#)
- [3K-3-288/2014](#)
- [3K-7-2/2008](#)
- [3K-3-515/2011](#)
- [CPK 179 str. Teismo veiksmai įrodinėjimo procese](#)
- [CPK 185 str. Įrodymų įvertinimas](#)
- [CPK 212 str. Ekspertizės atlikimas ir ekspertų skyrimas](#)
- [CPK 329 str. Sprendimo panaikinimas pažeidus arba neteisėtai pritaikius procesinės teisės normas](#)
- [CPK 93 str. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas](#)
- [CPK 96 str. Bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei](#)
- [2-952/2011](#)
- [CPK 79 str. Bylinėjimosi išlaidos](#)